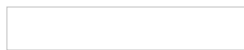

Ocalmy nasze dziedzictwo - akcja zbierania pamiątek, materiałów nutowych, opracowań kompozytorów Karola i Adama Hławiczków

Data publikacji: 24.04.2021 11:56

Pod tym hasłem Powiat Cieszyński zaprasza do udziału w akcji zbierania pamiątek związanych z dorobkiem cieszyńskich kompozytorów - braci Karola i Adama Hławiczków.

Karol Hławiczka

Karol i Adam Hławiczkowie to muzycy związani ze Śląskiem Cieszyńskim. Obaj byli czynnymi organistami. Karol Hławiczka, oprócz działalności artystycznej, prowadził także działalność edukacyjną i badawczą z zakresu muzykologii.

Adam Hławiczka był księdzem ewangelickim.

Twórczość braci jest rozproszona, w dużej mierze, po zbiorach prywatnych.

- Zwracamy się z prośbą do wszystkich posiadaczy materiałów nutowych, opracowań i innych pamiątek po kompozytorach o przekazanie ich do Muzeum Śląska Cieszyńskiego w Cieszynie w terminie do 31 lipca 2021 roku, gdzie zostaną zabezpieczone i będą mogły służyć następnym pokoleniom, apeluje Mieczysław Szczurek, Starosta Cieszyński.

W 2020 roku Ewelina Bachul-Cienciała nagrała płytę z fragmentem ich organowej twórczości. Album został wydany przez Powiat Cieszyński.

- Dołożmy wszelkich starań, aby twórczość rodzimych kompozytorów nie została zapomniana przez następne pokolenia. Muzeum Śląska Cieszyńskiego przy ul. Regera 6 w Cieszynie przyjmie i odpowiednio zabezpieczy materiały dotyczące braci Hławiczków, dodaje Starosta.

Karol i Adam byli synami Andrzeja Hławiczki – nauczyciela, organisty, zbieracza pieśni ludowych i działacza muzycznego.

Karol Hławiczka

Od 1900 roku mieszkał w Cieszynie, gdzie pod kierunkiem ojca zaczął uczyć się muzyki, a od 1908 roku kontynuował naukę w prywatnej szkole muzycznej Slavika. Po maturze wyjechał do Wiednia, by podjąć studia prawnicze. Po tragicznej śmierci ojca powrócił do Cieszyna. W 1914 objął posadę organisty w Kościele Jezusowym oraz nauczyciela śpiewu w Męskim Seminarium Nauczycielskim w Bobrku pod Cieszynem. W czasie I wojny światowej prowadził w Cieszynie orkiestrę dętą Legionów Polskich.

W latach 1921-1926 podjął prywatne studia muzyczne w Wiedniu i Warszawie, a następnie studiował prywatnie w Paryżu grę na organach, a w Londynie grę na fortepianie, jak również w Rzymie kompozycję.

Po powrocie do kraju podjął się pracy dydaktycznej oraz pełnił funkcję organisty w zborze ewangelickim. Na potrzeby nauki śpiewu wydał Śpiewnik szkolny, podręcznik metodyczny oraz podręcznik solfeżu zawierający polskie melodie ludowe.

Karol Hławiczka był także czynnym pianistą. Koncertował wielokrotnie w miejskim teatrze i innych salach Cieszyna, wykonując repertuar klasyczny i romantyczny, m.in. był cenionym wykonawcą utworów Chopina. Zajmował się też komponowaniem. Tworzył zarówno dzieła reprezentujące klasyczne gatunki orkiestrowe, kantatowe i kameralne (m.in. Sonata na skrzypce op. 7; Trio na skrzypce, wiolonczelę i fortepian op. 8; Kwartet fortepianowy B-dur op. 9;

Boże Narodzenie – kantata na chór, głosy solowe i orkiestrę op. 10, wydana w 1971 roku w Warszawie w zbiorze ewangelickim: Zaśpiewaj Panu pieśń nową, Tańce polskie na fortepian op. 12 – wydane w Warszawie w 1937; istnieje także rękopiśmienna wersja orkiestrowa utworu; Preludia organowe op. 14-18; Koncert fortepianowy d-moll op. 19; Suita in stillo antico na fortepian op. 25), jak też opracowania pieśni ludowych przeznaczone do użytku amatorskiego, w szczególności dla chórów szkolnych (Wstań pieśni, Drybek, Kaczok, Trojak wydane jako wkładka do czasopisma „Muzyka w Szkole” 1931 nr 6, Hasło, Cztery konie we dworze, wydane w Cieszynie 1931, Śląsk śpiewa, Pieśń o Wiśle, nadto – opracowanie chóralne Śpiewnika dla dzieci Noskowskiego ze słowami Konopnickiej, opublikowane w Warszawie w 1930, zbiór 75 pieśni marszowych do użytku młodzieży szkolnej, harcerskiej i przysposobienia wojskowego, wydany w Katowicach w 1931 i Pieśni na uroczystości państwowe do użytku szkolnego, Warszawa 1933).

Powodzenie działań artystycznych, pedagogicznych i organizatorskich Hławiczki przesądziły o tym, że w 1931 roku zdecydował się osiedlić w Warszawie. We wrześniu tego roku objął stanowisko instruktora muzycznego w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i rozpoczął pracę nauczyciela muzyki w Państwowym Pedagogium. Nadal występował jako pianista, pochłaniała go także praca naukowa, pedagogiczna i popularyzatorska. Był współtwórcą nowatorskich programów nauczania śpiewu w szkołach powszechnych, autorem serii podręczników metodycznych oraz śpiewników szkolnych, twórcą koncertów szkolnych, festiwali, radiowych audycji muzycznych, kursów dla nauczycieli, redaktorem pism pedagogicznych. Ostatnią przedwojenną publikacją Hławiczki z omawianej dziedziny jest zbiór Pieśni znad Olzy (Katowice 1939), będący plonem podjętych u progu lat trzydziestych ubiegłego wieku systematycznych badań nad folklorem Ziemi Cieszyńskiej.

W 30-latach XX w. rozpoczął również zbieranie źródeł dawnej muzyki polskiej, szczególnie religijnej, reprezentującej krąg protestancki. Opublikował pierwsze w Polsce artykuły na temat pieśni protestanckich. Z jego inicjatywy odbył się w 1937 roku w warszawskim kościele ewangelicko-augsburskim koncert muzyki religijnej, który transmitowało Polskie Radio. Hławiczka odkrył uznaną za zaginioną Passio Domini nostri Jesu Christi Józefa Elsnera. Zrekonstruował partyturę, opisał w prasie fachowej i doprowadził do wykonania dzieła w Filharmonii Warszawskiej (1938). Równocześnie prowadził poszukiwania źródeł do muzyki polskiej, religijnej i świeckiej, na terenie Cieszyna. W tamtejszej zabytkowej ewangelickiej Bibliotece Tschammera odnalazł najstarszy polski zbiór polonezów z 1728 r. Poświęcił mu opublikowaną w „Muzyce Polskiej” (1938 nr 3) pracę Nieznane polonezy z roku 1728.

Cały czas kontynuował działalność pianistyczną. W 1936 roku wystąpił w Filharmonii Warszawskiej, grając swój Koncert fortepianowy d-moll (wykonanie transmitowało Polskie Radio).

Po 1945 roku osiadł na Zaolziu, gdzie zajmował się kształceniem muzycznym. Założył i prowadził chór „Harfa” w Czeskim Cieszynie i „Lutnia” w Trzyńcu. Działał w Sekcji Literacko-Artystycznej Polskiego Towarzystwa Kulturalno-Oświatowego w Czechosłowacji. Z ramienia Sekcji zorganizował w latach 1951-54 cztery popularne festiwale młodzieżowe. W 1958 roku powrócił do Polski, gdzie prowadził dalej swoje badania nad muzyką Chopina. Zdołał nimi zainteresować fachowe pisma muzyczne polskie i zagraniczne. Z prac chopinologicznych Hławiczki w latach 50. i 60 ubiegłego wieku ukazały się: Eine rhythmische Analyse der Ges-dur Etude von Chopin, op. 10 nr 5 („Chopin-Jahrbuch” [Wien], 1956), Reihende polymetrische Erscheinungen in Chopins Musik („Annales Chopin 3”, 1958), L'échange rythmique dans la musique de Chopin („Annales Chopin 4”, 1959), Chopin – Meister der rhythmischen Gestaltung („Annales Chopin 5” 1960). Hławiczka wziął udział w I Międzynarodowym Kongresie Chopinowskim w Warszawie (1963), gdzie wystąpił z pracami: Ein Beitrag zur Verwandtschaft zwischen der Melodik Chopins und der polnischen Volksmusik oraz Eigentümliche Merkmale von Chopins Rhythmik. W tym samym roku opublikował w wiedeńskim „Chopin-Jahrbuch” artykuł Zur Chopinischen Walzerrhythmik.

Niezależnie od analiz muzyki Chopina Hławiczka prowadził dalej szeroko zakrojoną kwerendę zabytkowych zbiorów bibliotecznych. Ich rezultatem było doprowadzenie do wydania w PWM kilku XVII i XVIII-wiecznych druków muzycznych (Najdawniejsze polskie polonezy na klawesyn lub fortepian (PWM 1961); Tańce polskie ze zbioru Anny Szirmay-Keczer (PWM, w serii Źródła do Historii Muzyki Polskiej 1963); Z polonezów polskich na fortepian (PWM 1965); Polonezy polskie z XVIII w. na zespoły instrumentalne (PWM 1967, wyd. w serii: Źródła do Historii Muzyki Polskiej); Polonezy ze zbiorów Anny Marii Saskiej, z. 1-3 (PWM 1967, 1968, 1971; już po śmierci Hławiczki wyszedł w Niemczech opracowany przez niego reprint kancjonału toruńskiego Cantional albo pieśni duchowne. Thorn 1587. Nachdruck. Ed. und Vorwort von.... Frankfurt a/M. 1980).

Istotnym działem powojennej pracy Hławiczki było popularyzowanie kultury religijnej w środowisku młodzieży ewangelickiej, jak również pielęgnowanie kultury pieśni religijnej w szerokich kręgach wyznań chrześcijańskich. Efektem tej działalności były opracowania pieśni religijnych oraz artykuły w prasie ewangelickiej. W okresie

powojennym Hławiczka zajmował się również publicystyką muzyczną, pisując w „Ruchu Muzycznym” oraz czasopismach śląskich i zaolziańskich. Wśród prac publicystycznych duże znaczenie mają artykuły popularyzujące kulturę muzyczną kręgu protestanckiego.

W 1975 został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Za swoją działalność otrzymał ponadto Medal Polskiego Towarzystwa Kulturalno-Oświatowego w Czechosłowacji oraz medal Towarzystwa im. F. Chopina.

Dorobek Karola Hławiczki był dotąd analizowany jedynie przez badaczy kultury regionu cieszyńskiego. Niestety, osobista spuścizna Hławiczki, w tym jego biblioteka, uległa rozproszeniu; książki i czasopisma, które zbierał, zostały rozdane bądź sprzedane; resztki zbioru bibliotecznego Hławiczki znajdują się w rękach prywatnych.

Informacja na podstawie artykułu Magdaleny Dziadek. Całość dostępna [>tutaj<](#)

ks. Adam Hławiczka

Ukończył studia na Wydziale Teologii Ewangelickiej Uniwersytetu Warszawskiego. Przed II wojną światową był wikariuszem w parafii ewangelicko-augsburskiej w Warszawie, jednocześnie studiował w tamtejszym konserwatorium. Łączył w sobie pracę duszpasterską z wielką pasją muzyczną.

Na kształtowanie się osobowości Adama Hławiczki wywarła przemożny wpływ atmosfera rodzinnego domu i środowisko rodzinnego miasta Cieszyna. Po ukończeniu cieszyńskiego Gimnazjum im. Antoniego Osuchowskiego w 1927 roku pełnił przez dwa lata obowiązki organisty w kościele Jezusowym w Cieszynie. W latach 1929-1934 odbywał studia na Wydziale Teologii Ewangelickiej przy Uniwersytecie Warszawskim. W tym samym roku podjął studia w Konserwatorium Warszawskim w zakresie gry organowej i w zakresie harmonii i kontrapunktu. W 1938 roku udał się do Lipska na dalsze pogłębianie muzyki kościelnej. W tej wielkiej metropolii kultury zapoznał się z żywą tradycją wykonawczą dzieł Jana Sebastiana Bacha. Pobyt w Lipsku przerwał wybuch wojny.

Ks. Adam Hławiczka powrócił do Warszawy, gdzie przy Polskiej Parafii Ewangelickiej pełnił funkcję adiunkta aż do zakończenia Powstania Warszawskiego. W kwietniu 1945 roku ks. Adam Hławiczka przybył do Katowic, gdzie przez 35 lat, do odejścia w stan spoczynku w 1980 roku działał jako proboszcz Parafii Ewangelickiej przy ul. Warszawskiej.

Jako wirtuoz organowy występował wielokrotnie w Katowicach we własnym kościele parafialnym, a także w Warszawie, Łodzi, Giżycku oraz w innych miejscowościach. Ponadto koncertował w Austrii, Czechosłowacji i w Niemczech wykonując własne kompozycje, a także towarzysząc jako organista cieszyńskim chórom ewangelickim w ich wояażach zagranicznych. W jego grze organowej uwydatnia się czystość stylistyczna, trafność rejestracji, plastyka linii melodycznej, równowaga głosów przy niezmałonym spokoju wewnętrznym.

Na dorobek twórczy ks. Adama Hławiczki składają się: utwory organowe (11), utwory fortepianowe (14), transkrypcje organowe (3), pieśni ludowe (5), utwory na cztery ręce (2), utwory okolicznościowe (4), ilustracje (2). Osobowość twórczą ks. Adama Hławiczki znamionuje wybitny talent improwizatorski, rzadka zdolność kształtowania w szybkim tempie myśli twórczej przy nieustannie zmieniającym się imperatywie melodycznym, metrycznym i architektonicznym, bogactwo inwencji. W jego twórczości uwydatnia się nastrój medytacyjny, skupienia i powagi.

Informacja na podstawie artykułu Adolfa Dygacza. Całość dostępna [>tutaj<](#)